

PREMIUM

Componist en arrangeur Addy Scheele blikt terug op veertig jaar muziek schrijven voor theater: 'De weemoed sluipt er bij mij altijd wel in'

Addy Scheele: „Je moet er altijd met een open mind in gaan.“

Kirsten van Santen · Vandaag, 10:00 · Cultuur

Deel dit artikel

Componist en arrangeur Addy Scheele blikt terug op veertig jaar muziek schrijven voor theater. Op een cd presenteert hij twaalf uitverkoren liedjes die hij onder anderen schreef voor Rients Gratama en Leo Dijkstra. Weemoed in optima forma.

„Er zijn nog altijd mensen, zonder auto in deze tijd’, zingt Inez Timmer op de cd *Uitverkoren* die theatercomponist Addy Scheele (72) de afgelopen maanden samenstelde en opnam. Het is een lied uit de theatershow *Pompend remmen* van Rients Gratama uit 1978. Daarin gaat het over milieubewustzijn en de hoge benzineprijzen. ‘De consumptie moet terug, dat is zo duidelijk als wat / maar ‘t is wel lullig voor de groep die nog geen bliksem heeft gehad.’ De muziek onder deze eigenlijk nog best actuele tekst kwettert en kwinkeleert, je hoort er haast de knipoog van de componist in.

Ja, grinnikt Scheele, Rients schreef mild-kritische teksten en het was een feest om zijn woorden van muziek te voorzien. Eigenlijk was Gratama de ideale baas om voor te werken. „Hij geloofde in mij, doe het maar op je eigen manier, zei hij.“ Toen de jonge Scheele in de jaren zeventig werd gevraagd om muziek te schrijven voor *Pompend remmen* ging hij opgetogen aan het werk, maar blokkeerde gaandeweg. „Ik had het gevoel dat het óf te simpel, óf veel te complex was wat ik maakte. Rients was er duidelijk over. Gewoon blijven proberen.“

Faalangst

Op zijn website die samen met de nieuwe cd een intrigerend, goed gearcheveerd mini-theatermuziekmuseum (met tekst, beeld en geluid) vormt, schrijft Scheele: 'Als Rients had gezegd: 'Geen probleem, ik geef de teksten wel aan Cees Bijlstra, John Eskes of Harry Bannink', dan had ik waarschijnlijk het pad van componeren verlaten en me gefocust op mijn pianospel. Het risico van een confrontatie met mijn falen als componist ontliiep ik dan mooi. Maar nee, Rients spreekt zijn volledige vertrouwen uit'.

De vier liedjes kwamen af en waren gewoon goed. Een beslissend moment voor het verdere verloop van Scheeles theatercarrière.

Uiteindelijk schreef Scheele, die aan het conservatorium in Groningen studeerde, tijdens zijn loopbaan wel tweehonderd composities voor in totaal dertig theatervoorstellingen. Wie de twaalf liedjes op *Uitverkoren* luistert, valt het op dat zijn muziek zowel markant als dienstbaar is en altijd een tikje weemoedig. „Een theatercomponist moet origineel zijn, maar het moet ook niet zo gek worden dat je het publiek niet meekrijgt”, legt hij uit. En wat de weemoed betreft: „Dat sluipt er bij mij altijd wel in”.

Weemoed

Vanaf het midden van de jaren zeventig ging de klassieke muziek volgens hem een rare kant uit. „Alles wat mooi of romantisch was, was taboe, het moest rationeel, bijtend, schurend zijn.” Voor een dosis weldadige weemoed kon de muzikliefhebber altijd nog in het theater terecht. De twaalf liedjes op de cd zijn 'zijn kindjes', zegt Scheele. „Ik heb alles bewaard en doorgespeeld, deze sprongen eruit, dit is echt mijn smaak.”

Dat ze stuk voor stuk, schitterend vertolkt door Inez Timmer, nog zo erg van deze tijd klinken, vindt Scheele een fijne vaststelling. „Deze cd moest niet ‘iets van vroeger’ worden. En we wilden destijds ook helemaal geen oubollige muziek maken. Ik wil laten horen wat we deden. En dat was helemaal zo beroerd nog niet.”

Dat is een understatement, want de liedjes zijn soepel en fijnzinnig, bijvoorbeeld *Orchidee tussen de paardenbloemen* uit de musical *Mata Hari* uit 1990, of de door Leo Dijkstra geschreven eiland-ode *Ameland*. Ze liggen makkelijk in het gehoor en zijn aangenaam romantisch, de weemoed doet een beetje zeer ja, maar dat is juist een prettig, zacht knagend gevoel.

Vertrouwen

Wat de componist wil demonstreren, is dat muziek en talent de tijd moeten krijgen om te rijpen, om te groeien. In deze jachtige moderne tijd van instant-succes en direct reageren op social media, is het wel eens goed om in te zien dat ‘passie hebben’ of ‘ergens voor gaan’ niet genoeg zijn. Over tijd beschikken en verzekerd zijn van het vertrouwen van goede mensen om je heen zijn minstens zo belangrijk.

De tijd van faalangst is voorbij. Wanneer Scheele nu een tekst krijgt, zet hij hem (net zoals hij vroeger deed) op zijn lessenaar, gaat zachtjes zitten zingen en weet dan al dat het goed komt, dat er altijd wat uit voortvloeit. „Je moet er *áltijd* met een *open mind* in gaan”, zegt hij. „Elke keer moet je het proces opnieuw uitvinden, dat ging bij Rients Gratama en Leny Dijkstra ook zo. Ze vonden ieder programma weer uit hoe het vak in elkaar stak.”

Helemaal afscheid nemen van het vak doet hij nog niet, al is zijn lespraktijk wel gestopt en treedt hij ook niet meer zelf op. Het is mooi geweest. Een kwestie van goede timing, van ervoor zorgen dat je stopt voordat je over je hoogtepunt heen kukelt. Maar in de geborgenheid van zijn studio in Groningen blijft Scheele wel door componeren. Hij is bezig een reeks Twentse teksten op muziek te zetten en schrijft de muziek bij een documentaire over de stad waar hij opgroeide, Enschede. Muziek stopt nooit helemaal.

De cd *Uitverkoren* is te bestellen door een mail met adresgegevens te sturen naar addyscheele@gmail.com en 15 euro over te maken op NL70 INGB 0669 9091 81 t.n.v. A Scheele Groningen. Meer informatie: addyscheele.nl .
